Provincie Noord-Brabant

Beheeraanpak
Aziatische hoornaar (*Vespa Velutina*)

Auteur
5.1.2.e

Datum
1 september 2025

Inhoud

Inhoud

1. Beheeraanpak voor de Aziatische hoornaar 2
1.1. Aanleiding 2
1.2. Een beheeraanpak voor de Aziatische hoornaar 3
1.3. Voor wie is deze beheeraanpak 3
2. Doelstelling 4
3. Definities 14
4. Soortbeschrijving Aziatische hoornaar 18
4.1. Leefwijze 18
4.2. Herkenning 20
4.3. Impact Aziatische hoornaar 20
5. Verdeling van verantwoordelijkheden 4
6. Opsporing van nesten 10
7. Bestrijding van nesten 10
8. Bewustwording en Communicatie 12
9. Monitoring en rapportering 13
10. Coördinatie 13
11. Controle en handhaving 14
12. Evaluatie 14
13. Meer informatie 14
Bijlagen 17

1. Beheeraanpak voor de Aziatische hoornaar

1.1. Aanleiding

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve uitheemse hoornaarsoort die sinds 2019 in Nederland voorkomt. De soort staat op de Europese Unielijst voor invasieve exoten, die onderdeel uitmaakt van de Europese Verordening No. 1143/2024 (hierna "exotenverordening") waarin soorten zijn opgenomen die een bedreiging vormen voor de biodiversiteit. Lidstaten zijn verplicht om maatregelen te treffen tegen deze soorten. Voor de Aziatische hoornaar geldt in dat kader sinds 2021 een beheersopgave.
Een beheersopgave voor een unielijstsoort houdt in dat volledige uitroeiing van de soort niet meer het doel is. Het is namelijk niet langer mogelijk om de soort volledig uit te roeien in de betreffende lidstaat. Wel moet verdere verspreiding en aantasting van de biodiversiteit zoveel als redelijkerwijs mogelijk worden voorkomen.

Bij gevestigde wijdverspreide soorten met een beheersopgave hebben alle betrokken partijen een eigen of medeverantwoordelijkheid die samenvalt met hun publieke taak en/of eigendom. De provincie is daarom niet als enige partij verantwoordelijk voor de bestrijding en beheersing van de Aziatische hoornaar. Verschillende partijen zoals gemeenten, terreineigenaren en imkers hebben een eigen verantwoordelijkheid en rol in de aanpak van de Aziatische hoornaar. (zie ook hoofdstuk 5)

Tot en met 2024 heeft de provincie Noord-Brabant de bestrijding van de Aziatische hoornaar zo veel mogelijk in eigen handen gehouden omdat provincies de gezamenlijke bestuurlijke ambitie[1] hadden uitgesproken om nesten zo veel als redelijkerwijs mogelijk te bestrijden. De Provincie Noord-Brabant heeft, samen met de andere zuidelijke provincies, forst ingezet op de bestrijding in de hoop de verspreiding van Aziatische hoornaar in te dammen.
De snelle uitbreiding van de Aziatische hoornaar heeft er echter toe geleid dat de provincie Noord-Brabant tegen haar financiële en capacitieve grenzen aan loopt en ze niet meer alle gevonden nesten kan bestrijden[2]. Gedeputeerde Staten zien zich daarom genoodzaakt om van de gezamenlijke ambitie af te stappen en haar beleid ten aanzien van de Aziatische hoornaar te wijzigingen.
Het nieuw te volgen beleid is in lijn met de in 2021 doorgevoerde statuswijziging van de Aziatische hoornaar van artikel 17 (uitroeiingsopgave) naar artikel 19 (beheersopgave). Deze statuswijziging

[1] Besluit van de Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland (BACVP) van het Interprovinciaal Overleg (IPO) op 4 juni 2021
[2] Zie voor een verdere toelichting [Link]

Commented 5.1.2.e: Afwegingen:
1.n.a.v. deze beheeraanpak een nieuw achtergronddocument opstellen met periode 2019-2025
2.Nadenken over hoe we dit plan kunnen evalueren
3.Gemeentes hebben behoefte aan goede informatievoorziening en eventueel subsidiemogelijkheden voor zoekgroepen/vrijwilligersgroepen
Bestrijding op zich is geen probleem, mits vrijheid om zelf keuzes te maken en prioriteren
4.Bedenk checklist voor verschillende activiteiten. Bv voor woningcooperaties of festivalterreinen of campings

Commented 5.1.2.e **2]:** Actualiseer achtergronddocument

betekend ook een verandering in provinciale rol en verantwoordelijkheden. Waar bij artikel 17-soorten de verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen en de bijbehorende kosten bij de provincie ligt, ligt de verantwoordelijkheid voor de beheersopgave bij wijdverspreide artikel 19-soorten bij terreinbeheerders- en eigenaren en heeft de provincie alleen een coördinerende of faciliterende rol

Deze wijziging in de aanpak betekent dat de provincie vanaf 2026 een beroep doet op andere partijen die vanuit hun eigen belang en/of wettelijke taken een medeverantwoordelijkheid hebben in het beheersen van de Aziatische hoornaar. De gezamenlijke aanpak heeft niet als doel om alle nesten te bestrijden, maar wel om de negatieve effecten van de Aziatische hoornaar zo veel als mogelijk te beperken. In die zin verschilt de aanpak niet van de bestrijding of beheersing van reguliere inheemse plaagsoorten.

1.2. Een beheeraanpak voor de Aziatische hoornaar

Deze beheeraanpak heeft als doel om tot een eenduidig beheer van de Aziatische hoornaar te komen (zie ook Hoofdstuk 2). Het is een handvat voor de betrokken partijen die vanuit hun belangen of wettelijke taken en verantwoordelijkheden te maken hebben met de Aziatische hoornaar. De beheerregeling geeft richtlijnen mee ten aanzien van beheers- en bestrijdingsacties van de Aziatische hoornaar en gaat nader in op de verdeling van verantwoordelijkheden, monitoring en communicatie

Commented 5.1.2.e Check of we hier een specifieke juridische of beleidsmatige status aan (moeten) koppelen

Deze beheerregeling is tot stand gekomen in samenspraak met belanghebbende partijen in de vorm van het Brabantse Hoornaaroverleg. Aan dit overleg nemen vertegenwoordigers van de Brabantse gemeenten en imkerij deel. Deelnemers bestaan uit de Gemeente Tilburg, Gemeente Eindhoven, Gemeente Steenbergen, Gemeente Reusel de Mierde, Taskforce Aziatische Hoornaar (een samenwerkingsverband van de Nederlandse imkerverenigingen) en Bijenlandschap West-Brabant.

1.3. Voor wie is deze beheeraanpak

Zoals in paragraaf 1.1 is aangegeven, hebben verschillende overheden en partijen vanuit hun eigen taken en/of belangen te maken met de Aziatische hoornaar. Vanaf 2026 verwacht de provincie dat deze partijen vanuit hun medeverantwoordelijkheid bijdragen in de beheersing van de Aziatische hoornaar, waarbij de focus ligt op overlastbestrijding.

Commented 5.1.2.e Waarschijnlijk bedoeld "met ingang van 2026" maar misschien beter om hier te stellen dat we 2025 als overgangsjaar zien waarna ook anderen hun verantwoordelijkheid nemen.

De verantwoordelijkheid voor het beheer of de bestrijding van de Aziatische hoornaar ligt in principe bij de eigenaar of beheerder van het terrein. Wanneer overlast wordt ervaren door de

Aziatische hoornaar dient de eigenaar of beheerder zelf actie te ondernemen, net zoals het geval is bij bijvoorbeeld wespennesten of nesten van de Europese hoornaar.

2. Doelstelling

Deze beheerregeling heeft als doelstelling om het beheer van de Aziatische hoornaar efficiënt en gestructureerd vorm te geven, in lijn met artikel 19 van de Europese exotenverordening. Het streven is om de negatieve gevolgen van de Aziatische hoornaar voor de biodiversiteit, economie en landbouw (inclusief imkerij) tot een minimum te beperken. De aanpak zet dus in op het zo veel mogelijk beperken van de overlast.

Dit gebeurt op de volgende manieren:

- Het gecoördineerd opsporen van nesten met vrijwillige zoekgroepen. Dit plan geeft handvaten voor gemeentes en vrijwilligers om gezamenlijk de opsporing te organiseren.
- Het gericht bestrijden van overlast gevende nesten. Dit plan geeft een overzicht van nesten die *ten minste* moeten worden bestreden door de relevante partijen vanuit hun wettelijke verantwoordelijkheden (zie hoofdstuk xx)
- Het opstellen van richtlijnen voor correcte beschermingsmiddelen en bestrijdingsmethodes om de veiligheid te garanderen van melders, zoekers en bestrijders en de milieu-impact te minimaliseren. (zie hoofdstuk xx en xx)
- Het opzetten en uitvoeren van een communicatiestrategie om de problematiek en de aanpak meer bekendheid te geven onder belanghebbenden en het brede publiek.

3. Verdeling van verantwoordelijkheden

De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor het beleid dat is gericht op de bestrijding en beheersing van een groot deel van de Unielijstsoorten van de Europese exotenverordening, waaronder de Aziatische hoornaar. De exotenverordening beoogd de aanpak van exoten om schade aan de biodiversiteit te voorkomen of te beperken. De provinciale taken ten aanzien van

Commented [5.1.2.e 5]: Hoe gaan we om met imkers/omwonenden die overlast ervaren? Is perceeleigenaar dan verplicht om maatregelen te nemen? En zo ja, hoe staat dit in verhouding met bv pesticide gebruik door boeren en het effect op honingbijen?
Kan dit opgelost worden als we als provincie inzetten op het verschaffen van preventieve maatregelen voor imkers? ("eigenaar' van het hoornaar nest wordt dan niet gezien als overlastveroorzaker)

Commented [5.1.2.e]: Het zou helder moeten zijn wat wettelijk wel/niet verplicht is zodat daar geen ruis/discussie over komt. Kunnen we die helderheid geven in deze notitie?

Commented [5.1.2.e]: Hoe gaan we dit vormgeven? Hoeveel moet in opsporing worden geïnvesteerd? Hoe organiseren we validatie (nu doet rob validatie als hoofdbestrijder)

Bijvoorbeeld:
Elke gemeente maakt afspraken met zoekgroep(en) en verschaft zendersets.
Centrale aansturing Taskforce (maar is dan ook plek voor niet-imkers?)
Meldingen worden via meldpunt gedaan, gevalideerd en verdeeld door coordinator (bv door provincie ingehuurd)

Commented [AT6]: is dit het goede woord? Duidt op een verplichting maar is die er? Anders beter termen als "bij voorkeur" of "richtlijn" gebruiken.

invasieve exoten vallen daarom ook binnen haar andere taken ten aanzien van natuurbescherming. Het provinciale beleid ten aanzien van invasieve exoten tot en met 2027 is verwoord in het Plan van aanpak invasieve exoten Noord Brabant.
De Provincie is niet de enige partij die vanuit haar publieke taak of eigendom met invasieve exoten te maken heeft. Invasieve exoten, en met name wijdverspreide soorten, kunnen een gezondheidsrisico vormen, voor economische schade zorgen of op andere manieren overlast geven (bijvoorbeeld geluidsoverlast). Hier is overlap met de wettelijke taken en belangen van andere partijen. Dit betekend dat de provincie dus niet verantwoordelijk is voor het voorkomen van overlast in andere sectoren. De aanpak van wijdverspreide invasieve exoten zoals de Aziatische hoornaar is daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid van betrokken overheden en terreineigenaren.

De Aziatische hoornaar vormt een potentiële bedreiging voor de biodiversiteit, landbouw (imkerij) en volksgezondheid. Omdat de hoornaar niet meer in Nederland uit is te roeien, ligt de focus van de aanpak op het beperken van de impact van deze soort op biodiversiteit, landbouw en volksgezondheid.
Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste instanties en belanghebbenden die vanuit hun wettelijke taken of vanuit hun eigen belang te maken hebben met de Aziatische hoornaar. Per partij is toegelicht op welke wijze zij met de Aziatische hoornaar te maken hebben.

Provincie Noord-Brabant:

1. Wettelijke natuurtaken

De problematiek van de Aziatische hoornaar raakt op de volgende manieren aan de provinciale wettelijke taken ten aanzien van natuur, zoals vastgelegd in Artikel 2.18 (lid 1, sub g).

Invasieve exoten

De Aziatische hoornaar is een invasieve uitheemse soort die is opgenomen in de Europese unielijst met zorgwekkende uitheemse soorten die een potentiële bedreiging vormen voor de biodiversiteit. De Unielijst maakt onderdeel uit van de Europese exotenverordening nr. 1143/2014.

> De provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de exotenverordening. Deze wettelijke taak volgt uit artikel 2.18 (lid 1, sub g, onder 3) van de omgevingswet en artikel 3.67 van het besluit kwaliteit leefomgeving.

De Aziatische hoornaar valt onder de soorten waarvoor de provincie beleidsverantwoordelijk is (Bijlage VC van het bkl). Voor deze soort geldt op basis van artikel 19 van de exotenverordening een beheersopgave. Dit zijn soorten die in Nederland zijn gevestigd en waarvan de uitroeiing niet meer mogelijk is. De aanpak van deze soorten is gebaseerd op een kosten-baten analyse (zie paragraaf xx). Ten aanzien van wijdverspreide soorten heeft de provincie het beleid dat de provincie alleen actief bestrijdt wanneer dit raakt aan de andere provinciale natuurtaken (zie hieronder). Daarnaast neemt de provincie een regierol waarbij partijen worden samengebracht en er wordt ingezet op het ontwikkelen en delen van kennis.

UITWERKING WETTELIJKE TAAK

De afgelopen jaren is geconstateerd dat het, ondanks een aanzienlijke inspanning om de Aziatische hoornaar op te sporen en te bestrijden, niet lukt om de verdere verspreiding van de populatie te stoppen of af te remmen. Een belangrijke factor hierin is dat niet alle nesten worden gevonden, ondanks de toegenomen maatschappelijke aandacht en verbeterde opsporingsmethodes. Daarbij moet ten minste xx% van de nesten bestreden worden om de groei van de populatie te stoppen.

Het beleidsadvies van EIS kenniscentrum insecten beargumenteerd op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten dat de effecten voor de biodiversiteit beperkt zijn. De Aziatische hoornaar is een opportunist is die voornamelijk honingbijen en algemene soorten vangt. De soort komt daarom ook voornamelijk voor in en rondom bebouwde gebieden en staat bekend als een cultuurvolger. In bepaalde kerngebieden met kwetsbare populaties kan wel overwogen worden om preventief nesten te bestrijden.

Zoals aangegeven in paragraaf xx neemt de provincie bij wijdverspreide unielijstsoorten een regierol waarbij partijen worden samengebracht en er wordt ingezet op het ontwikkelen en delen van kennis. Bij de aziatische hoornaar geeft de provincie invulling aan de regierol door het opzetten van het Brabant hoornaaroverleg en het opstellen van voorliggend document. Daarnaast zal jaarlijks aandacht worden besteed aan de Aziatische hoornaar door de inzet van verschillende communicatiemethodes en faciliteert de provincie Aziatische hoornaar bestrijding en beheersing buiten haar wettelijke opgaven door middel van een subsidie voor de bescherming van bijenkasten en aanschaf van zendersets en bestrijdingsmaterieel voor imkerverenigingen.

Behoud en herstel inheemse dier- en plantensoorten

De Aziatische hoornaar is een opportunist die jaagt op datgene dat het meest voor handen. Bij gevolg bestaat haar dieet voornamelijk uit honingbijen en andere algemene vliesvleugelige soorten zoals vliegen en wespen. De soort vangt, in veel mindere mate, ook minder algemene vliesvleugelige insectensoorten zoals wilde bijen en (zweef)vliegen doden. Daar waar het gaat om mogelijke predatie van rode lijst soorten, raakt dit aan de provinciale taak om populaties van inheemse dier- en plantensoorten te behouden en herstellen (artikel 2.18 lid 1, sub g, onder 3).

UITWERKING WETTELIJKE TAAK
De provincie brengt in beeld waar bedreigde wilde bestuivers voorkomen binnen de provincie Noord-Brabant. Dit gebeurd op basis van de rode lijst wilde bijen en rode lijst zweefvliegen. Deze soorten hebben het moeilijk door verschillende factoren. Door de Aziatische hoornaar rondom deze populaties preventief te bestrijden, wordt voorkomen dat deze bedreigde soorten door de Aziatische hoornaar verder achteruit gaan. In Nederland bestaat geen rode lijst voor wespensoorten, een andere soortgroep op het menu van de Aziatische hoornaar.
Op basis van deze informatie worden gebieden aangewezen waarbinnen in het kader van de biodiversiteit nesten van de Aziatische hoornaar preventief worden bestreden. Hierin wordt rekening gehouden met een bufferzone van 1 km, de gemiddelde afstand waarbinnen Aziatische hoornaars het meest actief zijn.

Zorg dragen voor en treffen van maatregelen in Natura 2000-gebieden

De provincie is verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied. Deze wettelijke taak volgt uit artikel 2.18 (lid 1, sub g, onder 2) van de Omgevingswet en artikel 3.59 van het bkl. Onder de habitatrichtlijnsoorten waarvoor natura 2000-gebieden worden aangewezen zijn geen soorten die door de Aziatische hoornaar worden bejaagd. De Aziatische hoornaar heeft dus geen directe impact op de instandhoudingsdoelstellingen van Habitatrichtlijnsoorten. De kwaliteit van habitattypes waarvoor de provincie een instandhoudingsdoelstelling heeft wordt onder andere bepaald aan het voorkomen van zogenaamde typische soorten. Deze soorten geven een indicatie van de kwaliteit van een habitattype. Ook deze soorten, zijn geen soorten waar de Aziatische hoornaar op jaagt.

UITWERKING WETTELIJKE TAAK
De provincie bestrijdt de Aziatische hoornaar vooralsnog niet preventief in alle Natura 2000-gebieden. Er is geen indicatie dat de Aziatische hoornaar een bedreiging vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Commented [5.1.2.e]: Mogelijk is er een link met de mate van bestuiving, maar daar hebben we geen informatie over. Als de kwaliteit van de vegetatie afhankelijk is van bestuiving, is mijn redenatie, dan zouden hiervoor ook aparte typische soorten voor moeten zijn aangewezen.

Bestuiving is in geen van de N2000 gebieden benoemd als knelpunt.

Commented [5.1.2.e]: Eventuele onderzoeksvraag: kan de Azh een bedreiging vormen voor de bestuiving van habitattypes?

2. Wettelijke taken ten aanzien van verkeersveiligheid

Commented 5.1.2.e Vraag bij 5.1.2.e uitgezet: bestrijden we gevaarlijke nesten langs wegen, zo ja is dit eigen beleid of een wettelijke taak

De Provincie Noord-Brabant is beheerder van de provinciale wegen. De provincie heeft als beleid om wespen- en hoornaarnesten langs provinciale wegen die een gevaar vormen voor verkeersdeelnemers te bestrijden. Dit beleid geldt ook ten aanzien van nesten van de Aziatische hoornaar

PM: link met verkeersveiligheid?

PM: onze verantwoordelijkheid als opdrachtgever voor onderhoud (bv boomverzorger die nest tegen komt)

Gemeente

- Bestrijding van nesten in de openbare ruimte. De gemeente bestrijdt nesten in de openbare ruimte vanuit haar verantwoordelijkheid als terrein- en objecteigenaar.
- Bestrijding nesten die raken aan taken ten aanzien van de openbare orde en veiligheid en de volksgezondheid

PM: Nader invullen. Met het oog op bestuurlijke afwegingen: op grond van welke taak/verantwoordelijkheid zou de gemeente primaire nesten bij particulieren willen/moeten weghalen? Het individuele risico van een secundair nest met steekgevaar lijkt me urgent genoeg om er als gemeente iets aan te willen/moeten doen, maar het individuele risico van kleinere voorjaarsnesten is wellicht minder zwaarwegend? Reuzenberenklauw wordt ook niet door de gemeente bij particulieren weggehaald. Hoe zit het als deze plant overhangt op openbaar terrein? Is de wet publieke gezondheid een ingang (want die gaat ook over zaken die "achter de voordeur" afspelen)?

Ook de effecten voor de volksgezondheid beperken zich tot specifieke situaties. Een individuele steek van een Aziatische hoornaar is alleen gevaarlijk als er sprake is van een allergie voor wespen. Foeragerende hoornaars zijn niet zonder aanleiding agressief richting mensen en staan niet bekend als een "opdringerige" soort.
Meerdere steken van de Aziatische hoornaar kunnen wel voor gezondheidsproblemen zorgen. Met name het verstoren van nesten kan daarom leiden tot gezondheidsrisico's omdat Aziatische hoornaars het nest massaal en agressief verdedigen waardoor de kans om meerdere

keren gestoken te worden groot is. De bestrijding van nesten in het kader van volksgezondheid zal vooral gericht moeten zijn op de bestrijden van nesten die een groot risico op verstoring hebben

De gemeente is verantwoordelijk voor de volksgezondheid bij het optreden van dierplagen en dus in gevallen dat die optreden nader onderzoek moet uitvoeren (bijv. inspectie van riolen) en in ernstige gevallen zelf handelend moet optreden. Volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) is de burgemeester verantwoordelijk voor de bestrijdingsmaatregelen als er gevaar is, of dreigt, voor de volksgezondheid. (bron: KAD)

Imkers(verenigingen)

~~Het hoofddoel van het provinciale exotenbeleid is nadelige gevolgen voor de biodiversiteit door invasieve uitheemse soorten van de Unielijst te voorkomen, beperken en matigen. Hier liggen wettelijke kaders aan ten grondslag waar minimaal aan moet worden voldaan.~~
~~Bestrijding en/of beheersing van invasieve exoten is effectiever wanneer over eigendomsgrenzen of over de grenzen van beïnvloedingsgebieden heen gekeken wordt. Dit alles maakt het noodzakelijk om te zoeken naar samenwerking en afstemming. Hierbij wordt een brede afweging gemaakt van de verschillende belangen die binnen een gebied spelen.~~

Commented [5.1.2.e]: Dit is meer algemene tekst die voor alle betrokken belangenpartijen geldt en niet specifiek of alleen voor imkers

~~De gemeente verantwoordelijk is voor de volksgezondheid bij het optreden van dierplagen en dus in gevallen dat die optreden nader onderzoek moet uitvoeren (bijv. inspectie van riolen) en in ernstige gevallen zelf handelend moet optreden. Volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) is de burgemeester verantwoordelijk voor de bestrijdingsmaatregelen als er gevaar is, of dreigt, voor de volksgezondheid. (bron: KAD)~~

4. Opsporing van nesten

1. PM: wat willen we met registratie doen? Is waarneming.nl voldoende? Dit platform is niet ingericht voor interactie met bestrijders. Wellicht kan dit beter via de gemeente lopen (buitenbeterapp) of via een provinciaal meldpunt dat meldingen naar de betreffende gemeente/provincie stuurt?
2. Er kan gebruik worden gemaakt van de volgende methodes voor de opsporing van nesten:
    a. Telemetrie
    b. Wiekpotmethode
3. Moeten zoekgroepen beschikken over een eigen richtlijn t.a.v. privacy en omgang met informatie van privé personen? Een bepaalde gedragscode (niet zonder toestemming privé terrein opkomen, privé personen niet onder druk zetten om nest te verwijderen etc)

5. Bestrijding van nesten

Het is in Nederland niet verboden om als particulier een wespen- of hoornaarnest weg te halen. Toch wordt het zelf verwijderen van nesten van de Aziatische hoornaar sterk afgeraden. De bestrijding van nesten van de Aziatische hoornaar is specialistisch en gevaarlijk werk. Voor de bestrijding is bijvoorbeeld een speciaal hoornaarpak noodzakelijk om te voorkomen dat men meerdere keren wordt gestoken. Daarnaast hangen zomernesten vaak op grotere hoogte waardoor aanvullende veiligheidsmaatregelen moeten worden genomen.

Het uitgangspunt is daarom dat de bestrijding van nesten van de Aziatische hoornaar in principe wordt uitgevoerd door professionele ongediertebestrijders. Deze professionals dienen in het bezit te zijn van een bewijs van vakbekwaamheid.
Uitzondering op dit uitgangspunt zijn embryonale of kleine primaire nesten. Deze nesten hebben een kleinere omvang en hangen vaak op goed bereikbare plekken. Deze nesten kunnen desgewenst ook door imkers worden verwijderd. Dit gebeurd op eigen risico en de imker is zelf verantwoordelijk voor een goede inschatting van het risico.

~~De bestrijding van nesten wordt uitgevoerd door professionele ongediertebestrijders~~
~~Bij de bestrijding kan onderscheid worden gemaakt tussen de bestrijding van primaire nesten en secundaire nesten~~
~~Primaire nesten kunnen worden verwijderd door imkers, dan wel professionele bestrijders~~
~~Secundaire nesten mogen uitsluitend door professionele bestrijders worden verwijderd.~~

Maatregelen en daartoe toegelaten bestrijdingsmethoden

Commented [5.1.2.e] Onderbouwen: kvk+certificaat nodig. Geen vrijwillers ivm aansprakelijkheid, wellicht willen we ook enige controle (bv registratie bestrijdingen etc?)

Commented [5.1.2.e]**:** Is dat zo, is dat ergens bepaald of is dat onze wens en willen we dat dan ook ergens regelen? Dat moet wel helder zijn.

Commented [5.1.2.e]**]:** Dit is een wens. In vlaanderen is dit verplicht, maar in NL nog niet, heb deze wens wel bij LVVN geuit

1. Het bestrijding van de Aziatische hoornaar en haar nesten wordt enkel uitgevoerd door de personen zoals beschreven in deze beheerregeling
2. Het bestrijding van de Aziatische hoornaar wordt alleen uitgevoerd volgens de methoden die in deze beheerregeling zijn opgenomen
3. Bij elke bestrijding moet aandacht worden besteed aan nazorg om steekincidenten van verdwaalde of achtergebleven hoornaars te voorkomen
4. Tijdens elke bestrijding moeten maatregelen worden genomen om steekincidenten te voorkomen
5. De genoemde methodes en richtlijnen in deze beheerregeling kunnen worden gewijzigd wanneer hiervoor aanleiding voor is. Bijvoorbeeld in geval van acute nood of door nieuwe inzichten verworven uit de wetenschappelijke literatuur of eigen onderzoek
6. Het gebruik van biociden wordt afgeraden. In die toch voor het gebruik van biodiciden wordt gekozen, dan dient dit strikt volgens de wettelijke voorschriften en procedures. Hiervoor kan het ctgd worden geraadpleegd.
7. **Gemeentes** bestrijden nesten van de Aziatische hoornaar wanneer er sprake is van steekgevaar. Hierbij gaat het in ieder geval om de volgende situaties
    a. Alle primaire nesten (?) PM overwogen kan worden om binnen de bebouwede kom alle primaire nesten mee te pakken, en daarbuiten de focus op gemeenterreinen te leggen (bv langs wegen)
    b. Nesten in of aan bebouwing (nog specificeren naar type bebouwing?)
    c. Nesten op of nabij (50m) de volgende locaties: schoolpleinen, speelpleinen, niet-overdekte winkelcentra, zorginstellingen?
    d. Secundaire nesten die lager dan 10m bij de grond hangen
    e. PM hoe werkt het met gezondheidsrisico's en particulier terrein? Bv groot nest <10m, naast schoolplein. Moet gemeente ingrijpen vanuit taak van volksgezondheid?

8. **Provincie** bestrijdt nesten van de Aziatische hoornaar wanneer er sprake is van een direct gevaar voor de biodiversiteit. Het gaat daarbij om de volgende locaties, met een buffer van 2 km
    a. PM: kaart met gebieden+bufferzone mogelijk?
    b. Leefgebieden wilde bestuivers met Rode Lijst status: PM onderzoek EIS afwachten
    c. Gebieden waar aanwezige flora sterk afhankelijk is van wilde bestuivers. PM hebben we die gebieden?
9. **Terreineigenaren en andere overheden** (TBO, Waterschap, RWS,Prorail) bestrijden nesten van de Aziatische hoornaar wanneer zij hier overlast van ondervinden of er sprake is van

Commented 5.1.2.e **:** Beter is dat het Rijk hier eisen aan stelt en dat we die opnemen...

Commented 5.1.2.e **:** Willen ij een regulerende rol (door rijk of onszelf) of beperken we ons tot een stimulerende en faciliterende rol?

Commented 5.1.2.e **:** Indien

steekgevaar. Wanneer sprake is van direct gevaar voor de biodiversiteit wordt het nest door de provincie bestreden. PM: kijken hoe dat werkt bv in relatie met waterschap/TBO.

10. Particuliere grondeigenaren:

Maak een stroomschema!

6. Bewustwording en Communicatie

De opsporing en bestrijding van nesten van de Aziatische hoornaar hangt af van meldingen van individuele personen. Daarom is het vang belang dat inwoners Aziatische hoornaars kunnen herkennen en weten waar zij deze kunnen melden. Daarnaast zijn zoekgroepen met vrijwilligers die aan de hand van meldingen actief op zoek gaan naar nesten waardevol voor het tijdig vinden van nesten.

Op gezette momenten word gecommuniceerd over de herkenning en het melden van de Aziatische hoornaar. Daarnaast wordt het brede publiek geïnformeerd over manieren om steekincidenten te voorkomen. Rondom een opsporing- of bestrijdingsactie is het waardevol als bestrijders en zoekgroepen ook aandacht besteden aan het informeren van directe omwonenden en andere geïnteresseerden. Bijvoorbeeld met een informatiebord of folders. Hier kunnen nadere afspraken over worden gemaakt op gemeenteniveau

Mogelijke communicatiemiddelen kunnen bestaan uit

- Persberichten
- Interne communicatie richting groenwerkers
- Sociale mediaberichten
    - Bv via Provincie, gemeentes, NBV, bijenlandschap west brabant of door zoekgroepen via buurtapps/pagina's
- Nieuwsbrieven
- Ledentijdschriften
- Huis-aan-huis, wijkbladen
- Websites
- Opleidingen
    - Module via KAD?
- Andere (landelijke) campagnes
    - Landelijke bijentelling

Voor gemeentes en andere overheden zal jaarlijks een bijeenkomst worden georganiseerd om nieuwe inzichten, kennis en ervaring uit te wisselen met betrokken collega's.

7. Monitoring en rapportering

Meldingen van Aziatische hoornaar(nesten) worden doorgegeven via waarneming.nl, waarna deze worden gevalideerd.
Actieve opsporing van nesten gebeurd via de inzet van vrijwilligers die georganiseerd zijn in verschillende zoekgroepen.
De hoornaar-coördinator houdt een overzicht bij van het aantal gemelde nesten en de bestrijding daarvan. Deze gegevens worden maandelijks gedeeld met de provincie. Eens per jaar wordende gegevens gebundeld in een jaar rapportage.
Het jaarrapportage geeft ten minste een overzicht van het aantal meldingen, bestrijdingsacties en toegepaste bestrijdingsmethodiek (zowel provincie breed, als uitgesplitst per gemeente).

Commented 5.1.2.e]: Met welk doel willen we dit en gaan we dat dan ook actief organiseren? Zodra we iets verplichten komt er al gauw een financieringsvraag achter vandaan.
Alternatief kan zijn dat we het afleiden van beschikbare data (Waarnemingen.nl).
Wat doen andere provincies?
Formuleren als keuze met consequenties?

Commented 5.1.2.e]: Of via een ander nog op te zetten meldpunt

8. Coördinatie

De coördinatie van de aanpak van de Aziatische hoornaar verloopt via de hoornaar-coördinator. Deze instantie of persoon fungeert als informatiekanaal en aanspreekpunt rondom de aanpak van de Aziatische hoornaar. De coördinator heeft een overkoepelend beeld van de verschillende beheeraanpakken van afzonderlijke gemeentes.

De coördinator heeft de volgende taken:

1. Informatievoorziening
    a. Informeren van belanghebbenden over het beleid en beheer omtrent de Aziatische hoornaar
    b. Faciliteren van samenwerkingsverbanden daar waar gewenst en mogelijk.
    c. Ondersteunen van belanghebbenden in het organiseren van informatiecampagnes
    d. Informeren van brede publiek over de voortgang van de aanpak van de Aziatische hoornaar
    e. Coördinator houdt een overzicht bij van de gemeentelijke en provinciale beheerplannen de provincie Noord-Brabant.
2. Valideren van meldingen op waarneming.nl
3. Opsporing Nesten

Commented 5.1.2.e]: @5.1.2.e zou zoiets haalbaar kunnen zijn? Iemand intern/extern werven voor de periode van deze beheeraanpak. Zou mij wel een hoop werk uit handen halen.

Commented [5.1.2.e]: Vraag vooraf is hoe wij onze rol willen/kunnen invullen. Dat kan dik of dun maar vooralsnog zijn capaciteit en middelen beperkend en moeten we keuzes maken. Kunnen we ons ook beperken tot eenmalige facilitering?

Commented 5.1.2.e]: Hier kunnen we enkele kanten op:
1.één centraal punt voor opsporing+validatie+bestrijding dat alles regelt en de rekening voor bestrijding naar de gemeente stuurt (dan is contact m bestrijder extra taak)
2.één centraal punt voor opsporing+validatie dat meldingen naar de relevante partij stuurt, die vervolgens de bestrijding/melding afhandelt.
3.Één centraal punt voor validatie van meldingen. Opsporing en bestrijding ligt bij de gemeente/provincie

Commented 5.1.2.e]: Hoeveel kost een dergelijke coördinatie, bv bij weidevogeltellingen/uilenwerkgroepen?

Commented 5.1.2.e]: Of eigen platform?

a. Coördinator heeft een overzicht van de in Brabant opererende zoekgroepen voor de Aziatische hoornaar en neemt deel aan relevante communicatiekanalen zoals whats-app-groepen.
b. Coördinator beheert de uitleen van zendersets aan verschillende zoekgroepen.

4. Bestrijding nesten
   a. Initiëren van de bestrijding van een gemeld nest: de coördinator neemt contact op met de verantwoordelijke overheidsinstantie om relevante informatie door te geven. De verantwoordelijke overheidsorganisatie handelt de bestrijding verder af.
   b. Coördinator houdt een overzicht bij van de bestreden nesten, toegepaste bestrijdingsmethode en gemaakte kosten.
   c. De Coördinator heeft een overzicht van vakbekwame bestrijders, waarnaar doorverwezen kan worden.

Commented [5.1.2.e]: Alternatief: de coördinator neemt contact op met de melder/terreineigenaar en informeert over de mogelijkheden voor bestrijding en bijbehorende kosten.

Commented [5.1.2.e]: Vooral bedoeld voor als een particulier zelf een nest moet verwijderen. Kan een overzicht zijn van de door provincie/gemeente ingehuurde bestrijders

9. Controle en handhaving

Deze beheeraanpak biedt kaders voor de aanpak van de Aziatische hoornaar. Gemeentes en andere betrokken partijen maken zelf een afweging welke mate van inzet ze willen plegen om de Aziatische hoornaar te bestrijden.
Desalniettemin zijn er enkele wettelijke kaders waar betrokken partijen zich binnen moet bewegen. De controle en handhaving daarvan ligt bij de daarvoor bevoegde organisaties.

Commented [5.1.2.e]: Deze paragraaf slaat ook weer op vraag wat wettelijk verplicht is of wat we regulerend nog willen vaststellen. Mijn beeld is dat dat vooralsnog vanuit onze rol niet/nauwelijks speelt en dat het vooral aan de orde komt als bestrijdingsmiddelen worden ingezet maar dat is verantwoordelijkheid rijk/NVWA.

Correct gebruik biodiciden: Inspectie voor de Leefomgeving en Transport.
Bewijs van bekwaamheid ongediertebestrijder: PM

10. Evaluatie

Deze beheeraanpak heeft een looptijd tot en met 2030 en wordt jaarlijks geëvalueerd door een overleggroep bestaande uit de deelnemers van het Brabants Hoornaaroverleg

11. Meer informatie

12. Definities

Embryonaal nest:	Het beginstadium van een wespen-of hoornaarnest. Dit kleine, ronde nest, niet groter dan een tennisbal, wordt alleen door de koningin bewoond.
Primair nest:	Klein nest (ca 25cm diameter) dat door de koningin in het voorjaar wordt gestart. Dit nest hangt vaak laag bij de grond op een beschutte plek

	(haag, vogelhuisjes of schuurtjes) en actieve volwassen werksters.
Voorjaarsnest:	Zie primair nest
Secundair nest:	Groot nest (tot 1m diameter), meestal op meer dan 10m hoogte in een boom. Dit nest wordt door werksters gemaakt, waarna het volk in de tweede helft van het jaar van het primaire naar het secundaire nest verhuist.
Zomernest:	Zie secundair nest
Rednest:	Wanneer een nest wordt bestreden kunnen de overgebleven werksters opnieuw een nest maken. Uit een rednest kunnen geen nieuwe koninginnen voortkomen, wanneer de koning bij de eerdere bestrijdingsactie is gedood.
Actieradius:	Straal rondom het nest waarbinnen werksters actief zijn en foerageren. Aziatische hoornaars kennen een actieradius van maximaal 2km, maar de meeste activiteit bindt binnen 1km van het nest plaats.
Wiekpotmethode:	PM
Telemetrie :	Ook wel zendermethode genoemd. Door een werkster te voorzien van een zender, kan de werksters naar het nest worden gevolgd. Er zijn verschillende zendermethodes in omloop waarbij de zender op verschillende manieren kan worden gevolgd.
Zoekgroep:	Een (vaak lokaal) georganiseerde groep vrijwilligers bestaande uit imkers en/of andere geïnteresseerde inwoners die actief naar nesten van de Aziatische hoornaar zoeken.
Professionele bestrijder:	Bestrijder die is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel én in het bezit is van een geldig bewijs van vakbekwaamheid RPMV.
Telescopische lans:	Een holle lans gemaakt van koolstofvezel in verschillende lengtes die wordt gebruikt om nesten op grote hoogte mee te bestrijden. Het type AIRadik wordt veel gebruikt, maar er zijn ook andere merken.
Permas D:	Insecticide in stuifpoedervorm, met als Permatin als actief bestandsdeel. Dit middel mag uitsluitend alleen aan of binnen bebouwing worden gebruikt.
Diatomeeënaarde:	Een natuurlijk middel dat geheel of voor het grootste deel bestaat uit de skeletjes van eencellige kiezelwieren (ook wel diatomeeën genoemd). Diatomeeënaarde kent verschillende toepassingen, maar wordt in de Aziatische hoornaar bestrijding als mechanische bestrijding toegepast. Het middel wordt onder hoge druk aangebracht waardoor het exoskelet van de hoornaar kapot schuurt.

Hoornaarpak:	Beschermingspak dat specifiek is ontworpen om bescherming te bieden tegen de Aziatische hoornaar. Let op: een standaard imkerpak is géén hoornaarpak.
Nazorg:	Het voorkomen van overlast en gevaarlijke situaties door werksters die de bestrijding van het nest hebben overleefd en in de omgeving naar beschutting zoeken of een rednest maken.

Bijlagen

B1: Voorbeeld opstellen van gemeentelijk beheerplan Azh
B2: Voorbeeld registratie en afhandeling meldingen Aziatische hoornaar
B3: Leidraad samenwerking met vrijwilligers
B4: Leidraad preventie steekincidenten groenbeheer
B5: Persbericht start hoornaar seizoen, oproep melden nesten
B6: Persbericht herkenning en melding Aziatische hoornaar
B7: Leidraad bij-vriendelijk openbaar groen
B8: Persbericht bij-vriendelijke tuinen
B9: Persbericht nut van wespen, wat te doen bij wespensteek
B10: Folder herkenning Aziatische hoornaar

Bijlagen voor imkers en zoekgroepen
B11: Wat toe doen bij hoornaars voor de kast
B12: Opsporing Aziatische hoornaar

Commented 5.1.2.e : Wenselijkheid van onderstaande bijlagen bespreken in Hoornaaroverleg.

Commented 5.1.2.e **]:** Combinatie met leefgebieden/jinthe? Andere subsidiemogelijkheden?

Commented 5.1.2.e **:** Interessant om mee te nemen? Interactieve kaart met gemelde nesten. (wel nog bedenken op basis van welke input: gemeente/waarneming.nl?)
Overzicht van bestaande zoekgroepen om bij aan te sluiten?
Hoornaarnesten zoeken: zo doe je dat!

Bijlage 1: Soortbeschrijving Aziatische hoornaar

Commented 5.1.2.e]: Dit hoofdstuk erin houden, of als bijlage voor input voor communicatiedoeleinden?

De Aziatische hoornaar wordt in Europa als invasieve uitheemse exoot gezien. Invasieve uitheemse exoten zijn soorten die hier van nature niet voorkomen en door menselijk handelen (per ongeluk) zijn geïntroduceerd. Ze kunnen zich snel verspreiden en vormen een risico voor de biodiversiteit of andere belangen zoals economie en volksgezondheid. De Aziatische hoornaar komt van nature voor in Zuidoost-Azië, waar de soort wijdverspreid voorkomt. Er zijn in Zuidoost-Azië 10 ondersoorten bekend, waarvan alleen de ondersoort *Vespa Velutina Nigrithorax* in Europa voorkomt.

In 2003 is de soort voor het eerst waargenomen in Zuidwest-Frankrijk. Vanuit daar heeft de Aziatische hoornaar zich over Europa verspreidt. In Nederland is de soort voor het eerst in 2017 in Zeeland waargenomen. In Noord-Brabant komt de soort sinds 2019 voor. Inmiddels komt de Aziatische hoornaar in alle Nederlandse provincies voor, maar de aantallen zijn het hoogst in de zuidelijke provincies.

Leefwijze

Commented 5.1.2.e : Is in deze paragraaf ook nog iets te zeggen in welke periode bestrijding het meest effectief is? Is inzet op voorjaarsnesten bv effectiever dan zomernesten?

De Aziatische hoornaar is een soort die haar levenscyclus in één jaar doorloopt. Deze cyclus begint met het ontwaken van de koningin in maart of april. Het hoornaarvolk bouwt gedurende het jaar twee afzonderlijke nesten. Hierin onderscheidt de Aziatische hoornaar zich van de Europese hoornaar die één nest bouwt en dat steeds verder uitbreidt. De levenscyclus eindigt met het uitvliegen van de nieuwe koninginnen die een beschutte plek zoeken om te overwinteren.

De levenscyclus ziet er als volgt uit (Zie xx voor een uitgebreide beschrijving):

1. Maart/april: Ontwaken koningin uit winterslaap
   Het ontwaken van koninginnen is afhankelijk van de weersomstandigheden. Na het ontwaken bouwt de koningin een embryonaal nest waarin de eerste werksters worden grootgebracht. In deze periode is er veel onderlinge competitie tussen de koninginnen die elkaars nest proberen over te nemen.

2. April-juni: Primair nest
   Wanneer de eerste werksters zijn uitgekomen en de koningin helpen met het bouwen en verzorgen van het nest, spreken we van een primair nest. Deze nesten worden ook wel voorjaarsnesten genoemd. Deze nesten hangen op beschutte plekken zoals vogelhuisjes, schuurtjes of afdakjes, maar ze kunnen ook in struiken worden gebouwd. In Vlaanderen zijn

meldingen bekend van primaire nesten die ondergronds of onder putdeksels worden gebouwd. Het steekgevaar bij primaire nesten is het hoog omdat mensen sneller in aanraking komen met deze nesten, dan de secundaire nesten.

3. juli-oktober: secundair nest
   Wanneer het primaire nest te klein wordt, wordt een andere locatie een nieuw nest gemaakt. Als dit nieuwe secundaire nest groot genoeg is, verhuist het volk (geleidelijk) naar het nieuwe nest en wordt het primaire nest leeg achtergelaten. In deze periode legt de koningin de eitjes waaruit later de mannelijke hoornaars en de nieuwe koninginnen komen. Secundaire nesten worden ook wel zomernesten genoemd.
   Deze secundaire nesten hangen vaak hoog in de boom en zijn bol- of peervorming. Soms wordt het primaire nest uitgebreid tot zomernest. Het risico op verstoring van deze nesten is door de locatie laag in vergelijking met primaire nesten, maar door de grotere omvang van het volk is de impact wel groter wanneer een secundair nest wordt verstoord. Dit komt omdat het volk groter is en omstanders een groter risico lopen om meerdere keren gestoken te worden, met een bijbehorend groter risico op gezondheidsklachten.

4. Oktober-november: Uitvliegen koninginnen
   Afhankelijk van de weersomstandigheden, vliegen vanaf oktober eerst de mannen uit, ongeveer een week later vliegen de nieuwe koninginnen uit het nest. Nadat de koninginnen zijn bevrucht zoeken de koninginnen een plek om te overwinteren.

5. Overwintering
   Het hoornaar volk sterft aan het eind van de herfst uit. Alleen de nieuwe koninginnen overwinteren, de rest gaat dood. Nesten worden daardoor niet meer onderhouden en zullen langzaam afbreken. De nesten worden in het nieuwe jaar niet hergebruikt door koninginnen.

Embryonaal nest

Primair nest in vogelhuisje

Secundair nest in boom

Commented [5.1.2.e]: PM afbeeldingen aan rob vragen voor gebruik

Herkenning

Aziatische hoornaars zijn groter dan een wesp of bij, maar kleiner dat de Europese hoornaar. De werksters zijn 2,5-3 cm groot en de koningin is 3,5 cm (De Europese hoornaars zijn respectievelijk 3-3,5 en 4 cm) Aziatische hoornaars zijn goed te herkennen aan hun kleurenpatroon. Ze zijn zwart met een gele band op het achterlijf. De Europese Hoornaar is daarentegen roodbruin met een overwegend geel achterlijf.

Zie voor een uitgebreide uitleg over het herkennen van de Aziatische hoornaar en de soorten waarmee de Aziatische hoornaar wordt verward de website van Vespa-Watch.

Commented 5.1.2.e Is het handig om naar buitenlandse websites te verwijzen? Deze site wordt wel gesteund door de Vlaamse overheid en is m.i. betrouwbaar en neutraal. Idealiter hebben we een Nederlandse versie van deze website

Commented [5.1.2.e]: Wespenstichting is goed alternatief, maar heeft minder info beschikbaar. Aziatische hoornaar (Vespa velutina nigrithorax): alle info

Impact Aziatische hoornaar

Biodiversiteit

De Aziatische hoornaar staat sinds 2016 op de Europese Unielijst voor invasieve exoten vanwege de potentiële bedreiging voor de biodiversiteit. De werksters van de Aziatische hoornaar vangen vliegende insecten als voedsel voor de larven. Het is een opportunistische soort die vangt wat het meest voorhanden is. Prooidieren bestaan voornamelijk dan ook voornamelijk uit honingenbijen, maar ook uit wilde bijen, wespen, vliegen en andere vliesvleugeligen. Prooidieren worden gedood of ondervinden stress door de aanwezigheid van de Aziatische hoornaar (dit heet ook wel "landscape of fear"). Naast het effect op prooidieren, zou er ook mogelijk een effect kunnen zijn op de bestuiving van (wilde) planten.
Momenteel wordt de impact op de biodiversiteit beperkt ingeschat, mede door het ontbreken van bewijs dat de achteruitgang van bepaalde insectenpopulaties het directe gevolg is van de aanwezigheid van de Aziatische hoornaar.

Bedreiging voor de volksgezondheid

Net als veel andere wespensoorten kunnen Aziatische hoornaars steken als ze zich bedreigd voelen, daarnaast kunnen ze gif spuiten dat gevaarlijk is bij contact met de ogen. De steek van de Aziatische hoornaar kan pijnlijker zijn, maar is niet gevaarlijker dan die van andere soorten zoals de limonadewesp. Een steek van de Aziatische hoornaar is, net als bij andere wespensoorten, wel gevaarlijk wanneer de persoon allergisch is voor wespensteken. Het risico voor de gezondheid is groter wanneer de persoon meerdere keren wordt gestoken, bijvoorbeeld wanneer Aziatische hoornaars hun nest gezamenlijk verdedigen.
Aziatische hoornaars kunnen voor overlast zorgen wanneer de nesten dichtbij of in bebouwing worden gevormd. De primaire nesten van de Aziatische hoornaar zijn klein en bevinden zich vaak op plekken waar men makkelijk in contact kan komen met het nest. De secundaire nesten van de

Aziatische hoornaar hangen meestal hoog in de boom. Hierdoor is het risico op steekincidenten groter bij primaire nesten dan secundaire nesten.

Bedreiging voor honingbijen en landbouw

De voornaamste voedselbron van de Aziatische hoornaar is, mede als gevolg van de beschikbaarheid, de honingbij. Aziatische hoornaars zijn vaak te zien bij bijenkasten waar ze jagen op bijen. Hun aanwezigheid veroorzaakt stress bij het bijenvolk, waardoor er, zeker in combinatie met andere factoren, een hoger risico is op bijenvolksterfte in de winter. Daarmee is de Aziatische hoornaar een nieuwe bedreiging voor honingbijen, naast bestaande bedreigingen zoals de varroamijt, pesticiden en bijenziektes. Vanuit imkers zijn dan ook zorgen over de gevolgen van de Aziatische hoornaar voor hun bijenvolken.

Indirect zijn er (mogelijk) effecten voor de bestuiving van landbouwgewassen. Er zijn ook signalen dat werksters (vraat)schade veroorzaken aan (zachte) fruitgewassen zoals appels, peren, druiven en pruimen.

Bijlage 2 schematische weergave bestrijding Aziatische hoornaar vanaf 2026

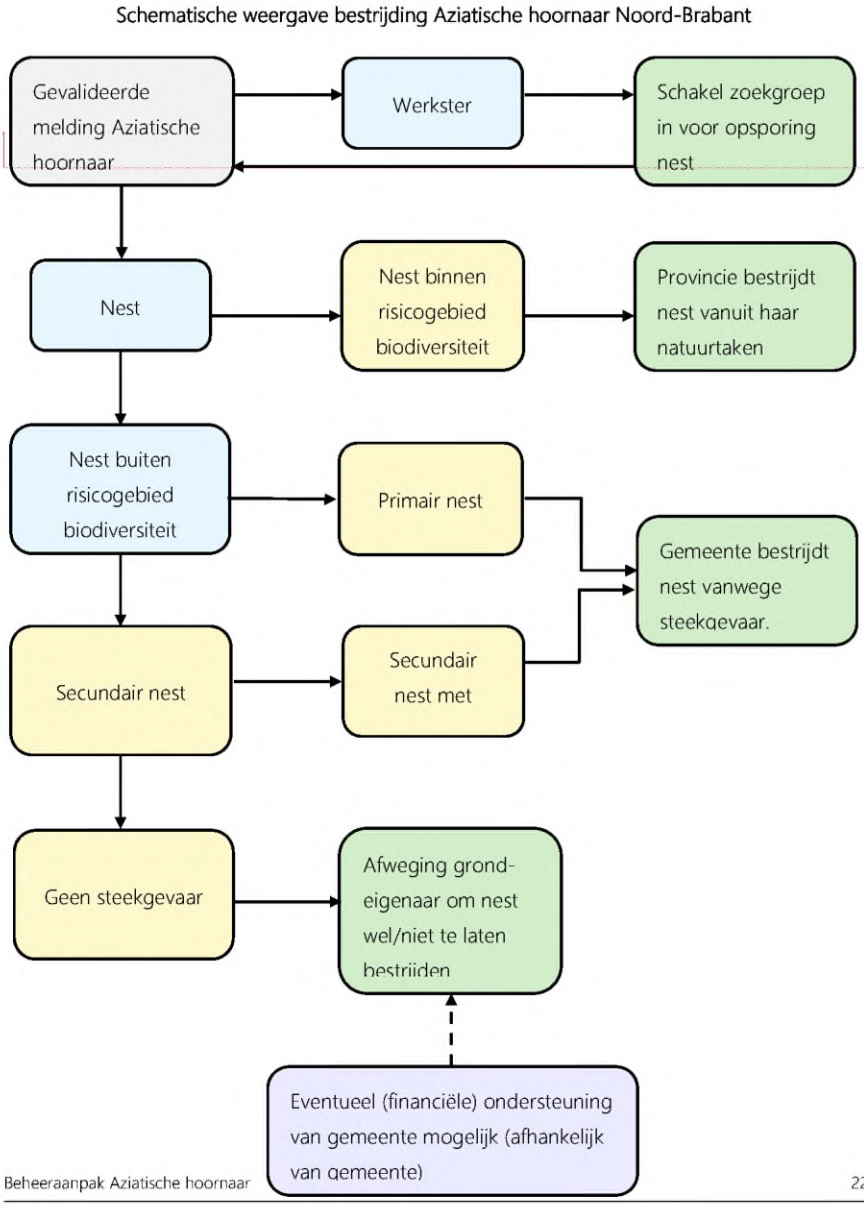

Commented 5.1.2.e Mijn inschatting is, dat het eenduidiger is voor burgers en bestrijder(s) als we gebieden aanwijzen waar de provincie bestrijdt en waar de gemeente bestrijdt. Schematische weeggave is minimale inspanning, gemeentes kunnen altijd meer bestrijden (bv alle nesten op eigen terrein of ondersteuning voor particulieren met krappe portemonnee)

Schematische weergave van te nemen acties gedurende levenscyclus Aziatische hoornaar.

<table>
<tr><th></th><th>jan</th><th>feb</th><th>maart</th><th>april</th><th>mei</th><th>juni</th><th>juli</th><th>aug</th><th>sept</th><th>okt</th><th>nov</th><th>dec</th></tr>
<tr><td rowspan="6">Levenscyclus Aziatische hoornaar</td><td colspan="3">ontwaken koningin + bouw embyonaal nest</td><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3">primair nest (vaak op beschutte plekken <3m vanaf de grond)</td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="5">secundair nest (<xx m van primair nest, vaak hoog in boom)*</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="9"></td><td colspan="2">uitvliegen nieuwe koninginnen</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="10"></td><td>Afsterven volk</td></tr>
<tr><td colspan="2">Overwintering koningin</td><td colspan="8"></td><td>Overwin-tering</td></tr>
<tr><td rowspan="2">melden en opsporen</td><td colspan="3"></td><td colspan="5">Actieve opsporing: primair nest vinden heeft hoge prioriteit</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="5">Passieve opsporing: secundaire nest vinden is gewenst, maar heeft niet hoogste prioriteit</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">nestbestrijding</td><td colspan="3"></td><td colspan="5">Zo veel mogelijk primaire nesten bestrijden**</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="5">Selectief nesten bestrijden: risico locaties/laaghangende nesten/gevaar voor biodiversiteit.
t/m 15 november zinvol i.v.m. uitvliegen koninginnen.</td><td></td></tr>
<tr><td>maatregelen bijenkast</td><td colspan="3"></td><td colspan="3">Maatregelen niet direct noodzakelijk</td><td colspan="5">Maatregelen geadviseerd</td><td></td></tr>
</table>

Commented 5.1.2.e Alternatief

Prim. nest: nadruk op communicatie (hou je tuin in de gaten) + wiekpotmethode

Sec nest: opsporing met zenders

Vanaf juli/aug is zendermethode het meest effectief + eindigen bijenseizoen (=meer tijd voor imkers om te zoeken)

Communicatie gericht op	Voorlichten over beleidskeuzes	Attenderen op start seizoen	burgers oproepen om primaire nesten te melden voorlichting over steekgevaar (in bijzonder groenbeheer)	Voorlichten imkers over de te nemen maatregelen Voorlichten burgers over steekgevaar (=laag) en welke nesten wel/niet melden Voorlichten over beleidskeuzes	Voorlichten over beleidskeuzes

* het hoornaar volk verhuist geleidelijk van het primaire nest naar het secundaire nest, dus niet in een zwerm zoals bij bijen.

** door de geleidelijke verhuizing is het goed om in juli na te gaan of er nog een primair nest in de buurt aanwezig is om er zeker van te zijn dat de koningin is bestreden